

۳۷- اخلاق پهلوانی را با اخلاق قهرمانی در ورزش جهان مقایسه کنید.

ایثار- گذشت- مروت- تواضع- جوانمردی- انسانیت= اخلاق پهلوانی جهان اسلام که با ارزش قرب الهی (نزدیک شدن به خدا) و شکوفا شدن اخلاق هماهنگ است.

دلالتی، دوپینگ، سود، مدال و جایزه، معروف شدن، رتبه و تشویق، شهرت و فخر فروشی (تفاخر)= اخلاق قهرمانی جهان جدید که با ارزش های مادی و دنیوی هماهنگ است.

۳۸- اخلاق قهرمانی و اخلاق قهرمانی با کدام ارزش های اجتماعی تناسب دارند؟

اخلاق پهلوانی با ارزش های جهان معنوی سازگار است که باورهای معنوی در آن اولویت دارند و باورهای جسمانی در رده ی دوم هستند و وسیله ای برای ارزش های متعالی دینی اند. اخلاق قهرمانی با ارزش های جهان دنیوی سازگارند که در آن باورهای جسمانی مهم اند و هدف هستند نه وسیله

۳۹- منظور از خودآگاهی یا ناخودآگاهی در هویت چیست؟ بخشی از ویژگی های هویتی مان که آنها را می شناسیم و به آنها پی برده ایم بخش خودآگاه ماست و بخشی از ویژگی های ما که هنوز نسبت به آنها آگاهی نداریم و بر ایمان پنهان است بخش ناخودآگاه می گوئیم.

۴۰- افراد چقدر خود و موقعیت شان را به درستی می شناسند؟ و شناخت خودآگاهی چه تاثیرات اجتماعی

دارد؟ کودکان شناخت کمتری از موقعیت اجتماعی دیگران دارند و هر چه ارتباطات اجتماعی افراد بیشتر شود شناخت نسبت به موقعیت اجتماعی دیگران هم افزایش می یابد. هر چه افراد بیشتر ویژگی های هویتی خود را بشناسند بهتر می توانند در جهان اجتماعی به ارتباط بپردازند. (متاسفانه در سطح جامعه افراد کمتری به خودشناسی دست می زنند).

خلاصه درس نهم:

هویت اجتماعی: شناختی که ما از موقعیت اجتماعی، جایگاه اجتماعی، نقش هایمان، انتظارات و حقوق مان در جامعه و گروه

های اجتماعی داریم هویت اجتماعی ما را تشکیل می دهد. هویت فرهنگی: شناختی که از عقاید، باورها و ارزش های

اجتماعی جامعه ی خود داریم هویت فرهنگی ما را تشکیل می دهد. جهان اجتماعی برای تداوم خود اعتقادات، ارزش ها

و فرهنگ (شیوه زندگی) خود را به فرد آموزش می دهد، تا فرد با موقعیت اجتماعی و تکالیف و حقوقش آشنا شود و مشارکت

اجتماعی پیدا کند. جامعه با آموزش های خود به ما کمک می کند تا هویت اجتماعی و هویت فرهنگی کسب کنیم.

اولین و مهم ترین آشنایی با جهان اجتماعی توسط خانواده صورت می گیرد سپس گروه همبازی ها، مدرسه، مجالس علمی

و مذهبی و رسانه های جمعی

جامعه پذیری: فرایندی که برای مشارکت اجتماعی دنبال می شود و هویت اجتماعی را شکل می دهد. (انتقال شیوه زندگی

از نسلی به نسل دیگر)

کژروی اجتماعی: رفتارهایی که برخلاف عقاید، ارزش ها و هنجارهای جامعه اند.

کنترل اجتماعی: فعالیت هایی که موجب پذیرش فرهنگ و انطباق با انتظارات جامعه می شود.

روش های کنترل کجروی های اجتماعی: تبلیغ و اقناع. تشویق و تنبیه (رسمی و غیررسمی)

اقناع: روشی برای درونی سازی فرهنگ است. هرچه فرهنگ با فطرت سازگارتر باشد از قدرت اقناعی بیشتری برخوردار است. فرهنگی که ظرفیت منطقی و عقلانی بیشتری داشته باشد و با فطرت انسان ها سازگارتر باشند از قدرت اقناعی بیشتری برخوردارند. تشویق و تنبیه رسمی توسط سازمان ها و موسسات اجتماعی مانند ادارات، پلیس، دادگاه و زندان ها صورت می گیرد و تشویق و تنبیه غیررسمی بیشتر توسط خانواده و همسالان و عموم مردم انجام می شود.

در جهان اجتماعی اسلام روش مناسب جامعه پذیری و کنترل اجتماعی: امر به معروف و نهی از منکر است. (به صورت تبلیغی، تشویقی یا تنبیهی گاهی رسمی و گاهی غیررسمی)

سوالات درس نهم:

۱- **جامعه پذیری را تعریف کنید:** به فرایند و مسیری که افراد برای مشارکت در زندگی اجتماعی و شکل گیری هویت اجتماعی طی می کنند جامعه پذیری می گویند. (به فرایند مشارکت اجتماعی جهت تکوین و شکل گیری هویت اجتماعی افراد جامعه پذیری می گویند).

۲- **کنترل اجتماعی را تعریف کنید:**

به مجموعه اقداماتی که برای پذیرش فرهنگ و منطبق کردن افراد با انتظارات جامعه انجام می شود کنترل اجتماعی می گویند.

۳- **آیا جامعه پذیری در جوامع مختلف شیوه واحد و ثابتی دارد یا متفاوت است؟** شیوه های جامعه پذیری جوامع مختلف متفاوت است. چون عوامل جامعه پذیری این جوامع بایکدیگر متفاوت است. خانواده، رسانه ها، مدارس و شیوه های آموزشی و میزان اهمیتشان متفاوت است. (میزان تاثیرگذاری و قدرت هر یک از عوامل فوق در جوامع مختلف متفاوت است).

۴- **عواملی که افراد را جامعه پذیر می کند. نام ببرید:** خانواده، مدرسه و مراکز آموزشی، گروه همبازی و دوستان، رسانه ها، مجالس علمی و مذهبی

۵- **انسانها چگونه به موقعیت اجتماعی خود پی می برند؟ چگونه هویت اجتماعی خود را شکل می دهند؟** برخی از موقعیت های اجتماعی انتسابی اند (محل تولد، جنسیت) و برخی اکتسابی اند (معلم بودن، دانشجوی بودن و...) انسانها از طریق عضویت در گروه ها (خانواده، دوستان و...)، تعامل با دیگران، برعهده گرفتن نقش ها و فرایند جامعه پذیری نهادهای فرهنگی و آموزش این نهادها هویت اجتماعی شان شکل می گیرد.

- ۶- آیا فرایند جامعه پذیری همیشه با موفقیت انجام می شود؟ خیر انسان موجودی مختار است و می تواند از پذیرش عقاید، ارزش ها و هنجارهای اجتماعی سر باززند.
- ۷- اگر افراد از پذیرش ارزش ها و عقاید سر باز زنند چه پیامدهایی برای آن جامعه به دنبال خواهد داشت؟ جامعه از طریق شیوه های سه گانه (تبلیغ واقفان - تشویق و پاداش - تنبیه و مجازات) به کنترل اجتماعی می پردازد و در صورت عدم تاثیر هویت اجتماعی جامعه تغییر خواهد کرد.
- ۸- کزروی اجتماعی را تعریف کنید: رفتارهایی که برخلاف عقاید و ارزش ها و قواعد و هنجارهای جامعه می باشد.
- ۹- جامعه برای تداوم جامعه پذیری و پیش گیری و کنترل کجروی اجتماعی از چه روش هایی استفاده می کند؟ ۱- تبلیغ واقفان یعنی از طریق نهادهای آموزشی و فرهنگی باورها و عقاید خود را تبلیغ می کند تا افراد اقناع شوند. (این شیوه قوی ترین روش است). ۲- تشویق و پاداش یعنی دادن پاداش به کسانی که مطابق ارزش های جامعه رفتار می کنند. ۳- تنبیه و مجازات یعنی منحرفین از ارزش های اجتماعی تنبیه می شوند. (کمترین قدرت را در بین سه شیوه فوق دارد).
- ۱۰- هویت و جامعه پذیری با کنترل اجتماعی چه رابطه ای دارند؟ افراد جامعه از طریق کنترل اجتماعی قواعد و ارزش های اجتماعی جامعه را می شناسند و خود را با آنها تطبیق می دهند و جامعه پذیر می شوند.
- ۱۱- اولین و مهم ترین نهادی که افراد را جامعه پذیر و دارای هویت اجتماعی می کند چیست؟ خانواده
- ۱۲- در جامعه برای جذب افراد به نقش هایی که اهمیت حیاتی ندارند از جمله رشته ی پزشکی چه کارهایی انجام می شود؟ جامعه پاداش بیشتری از جمله منزلت اجتماعی بالاتر و امکانات مادی بیشتر به این نقش ها و رشته ها اختصاص دهد.
- ۱۳- برخی از کزروی های اجتماعی پزشکی را نام ببرید و راه های پیشگیری و کنترل آن را بیان کنید: انجام جراحی توسط پزشکان غیر متخصص، عدم تعهد نسبت به سلامتی جسمی و روحی بیماران، گرفتن هزینه های اضافی و دستمزد بالا، سقط جنین، جراحی های غیر متعارف و اشتباه، سهل انگاری، راه های کنترل و پیشگیری: ۱- تشویق پزشکان متعهد و کارا ۲- تنبیه پزشکان خطا کار (مثلا لغو پروانه پزشکی) ۳- تبلیغ زندگی اخروی و دنیوی توأم بایکدیگر ۴- تقبیح پول پرستی و نیاززدگی ۵- امر به معروف و نهی از منکر
- ۱۴- مسئولیت کدام مراتب امر به معروف و نهی از منکر همگانی است و کدام مراتب آن وظیفه ی نهادها و مراکز رسمی است؟ مراتب تبلیغ واقفان همگانی و عمومی است. تشویق گاهی همگانی و عمومی و گاهی توسط مراکز رسمی صورت می گیرد و تنبیه و مجازات فقط از طریق نهادها و مراکز رسمی صورت می گیرد.
- ۱۵- مراتب کنترل اجتماعی را نام ببرید: ۱- تبلیغ واقفان ۲- تشویق و پاداش ۳- تنبیه و مجازات
- ۱۶- آیا مراتب کنترل اجتماعی در همه جوامع دارای روش های یکسان است؟ خیر در جوامعی که فرهنگ آنها زمینه منطقی و عقلانی بیشتری دارد و با فطرت انسان سازگارتر است از اقناع بیشتر استفاده می شود. در جوامعی که ارزش های فرهنگی کمتر درونی شده باشند از تشویق و تنبیه استفاده می کنند. (به دو صورت رسمی و غیر رسمی)
- ۱۷- در کدام جوامع از روش اقناع در کنترل اجتماعی و پیشگیری استفاده می کنند؟ در جوامعی که زمینه ی منطقی و عقلانی بیشتر دارند و با فطرت آدمیان سازگارترند.

۱۸- از طریق کدامیک از مراتب کنترل اجتماعی افراد فرهنگ را درونی می سازند؟ از طریق اقتناع

۱۹- در چه صورتی افراد رفتارهای متناسب با فرهنگ را بهتر انجام می دهند؟ در صورتی که قدرت اقتناع یک فرهنگ بیشتر باشد

۲۰- آیا تشویق و تنبیه نسبت به پدیده های مختلف فرهنگی یکسان انجام می شود؟ خیر هر پدیده ی فرهنگی به میزان اهمیتی که دارد از تشویق یا تنبیه بیشتری برخوردار است.

۲۱- تشویق و تنبیه بیشتر در مورد چه کسانی به کار برده می شود؟ در مورد کسانی که ارزش های فرهنگی را به میزان کمتری درونی کرده اند.

۲۲- تشویق و تنبیه به چه اشکال و صورت هایی انجام می شود؟ ۱- شکل غیر رسمی که آثار عمیق تری دارند و توسط خانواده، همسالان و عموم مردم جامعه انجام می شود. ۲- رسمی که بیشتر توسط سازمان ها و موسسات اجتماعی مانند ادارات، پلیس و دادگاه وزندان صورت می گیرد.

۲۳- در صورتی که جامعه و فرهنگ روش های مناسبی برای تبلیغ و تشویق و تنبیه نداشته باشند دچار چه وضعیتی می شوند؟ در معرض آسیب ها و ناهنجاری های بیشتری قرار می گیرند و دوام و بقای آنها تهدید می گردد.

۲۴- دو عنصر فرهنگی آموزه های اسلامی که در فرایندهای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی نقش مهمی دارند را نام ببرید؟ ۱- امر به معروف ۲- نهی از منکر

۲۵- مراتب و روش های امر به معروف و نهی از منکر را نام ببرید؟ ۱- روش های تبلیغی ۲- روش های تشویقی ۳- روش های تنبیهی

۲۶- رفتار حیوانات با رفتار انسان ها چه تفاوت اساسی دارند؟ رفتار حیوانات بر مبنای غریزه است ولی رفتارهای انسان بر مبنای آگاهی، معانی، اراده و فرهنگ است.

۲۷- جامعه پذیری و کنترل اجتماعی چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟ برای تحقق جامعه پذیری نیازمند کنترل اجتماعی هستیم. بدون کنترل اجتماعی، جامعه پذیری به وجود نمی آید. یعنی باید مجموعه اقداماتی انجام دهیم تا بتوانیم افراد جامعه را به انطباق با فرهنگ جامعه وادار نماییم.

گروه مشاوره فراموش
INSTAGRAM: FARA_HOOSH99

خلاصه درس دهم:

موقعیت اجتماعی: جایگاهی که فرد در جامعه یا گروه اجتماعی دارد. (باچه کسانی ارتباط دارد؟ چه انتظاراتی از اوست؟...)

تغییر موقعیت اجتماعی ← تغییر هویت اجتماعی (یعنی با تغییر موقعیت اجتماعی، هویت اجتماعی ما تغییر می کند).

تحرك اجتماعی: جابه جایی موقعیت اجتماعی افراد در جامعه که به سه صورت صعودی، نزولی، افقی وجود دارد. جابه جایی به موقعیت بالاتر صعودی است. مثلا کارمندی به ریاست اداره اش برسد. تحرك نزولی یعنی جابه جایی به موقعیت پایین تر مثلا یک مدیر کل به کارمندی عادی شود. تحرك افقی وقتی که موقعیت تغییر کرده است ولی از نظر جایگاه اجتماعی بالاتر یا پایین تر نرفته است. مثلا کارمند اداره مخابرات کارش را تغییر بدهد و کارمند اداره ثبت احوال شود که تفاوتی در جایگاه وی به وجود نیامد است. در طبقه بندی تحرك اجتماعی گاهی یک فرد موقعیتش تغییر می کند مثلا قبلا کارگر

بوده والان مهندس شده است که این نوع تحرک صعودی درون نسلی می گویند یعنی فرد خودش را باخودش مقایسه می کند ولی گاهی تحرک میان نسلی است یعنی خودش با والدینش مقایسه می شود مثلاً پدرش کارگر بوده ولی پسرش مهندس می شود. (پس هر نوع تحرکی را ملاک رتبه بندی و تحرک اجتماعی و جایگاه اجتماعی افراد بیشتر تحت تاثیر شغل افراد است البته عوامل دیگری نیز مانند علم، ایمان، تقوا، هنر، احترام و.. وجود دارد که در کشورهای مختلف اثرات یکسانی ندارند و رتبه بندی مشاغل و ملاک های موقعیت اجتماعی در کشورهای مختلف یکسان نیست.

انسداد اجتماعی: مسدود بودن امکان تحرک اجتماعی صعودی. مثلاً در قرن گذشته در آمریکا و اروپا سیاه پوست تان نمی توانستند نماینده مجلس شوند. جامعه آپارتاید، سیاه پوستان را با انسداد اجتماعی مواجه کرده بود. یعنی امکان تحرک اجتماعی صعودی برای سیاه پوستان ایجاد نمی کرد. (جامعه آپارتاید، در کشور آفریقای جنوبی بود که چهار میلیون سفید پوست بریست میلیون سیاه پوست حکومت و کشورداری می کردند که با ۴۰ سال مبارزه رهبر سیاه پوستان (نلسون مندلا) به آزادی و برابری با سفید پوستان رسیدند.

فرهنگ هر جهان اجتماعی فرصت تغییراتی را در تحرک اجتماعی و جایگاه افراد می دهد و از برخی تغییرات جلوگیری می کند. مثلاً در یک جامعه دنیوی و سکولار از طریق عبادت و دین نمی شود اعتبار و جایگاه بهتری کسب کرد. یا در جامعه دینی و معنوی نمی توان ابعاد الهی و دینی رانفی کرد و جامعه با آن هویت ها برخورد می کند. محدوده ی تغییرات هویت اجتماعی در محدوده ی فرهنگ جامعه تعیین می شود.

جامعه تا زمانی که تغییرات هویتی افراد در چارچوب عقاید اساسی و بنیادین خودش باشد این تغییرات رامی پذیرد و حتی تشویق هم می کند ولی اگر خارج از چارچوب عقیدتی و ارزشی جامعه باشد، این تغییرات رانمی پذیرد و با آن افراد برخورد می کند. مثلاً وقتی فردی در فعالیت اقتصادی یا آموزشی خود ابتکار و نوآوری به خرج می دهد چون با عقاید و ارزش های جامعه تعارضی ندارد مورد تشویق هم ممکن است قرار گیرد ولی افرادی که عقاید متضادی با عقاید جامعه بیان کنند در جامعه با آنها برخورد می شود مانند عقایدی که پیامبران در جامعه های بت پرست خود ارایه می کردند و مورد آزار و اذیت قرار می گرفتند. یا برعکس در جامعه دینی فردی عقاید غیر توحیدی ارایه بدهد. (تعارض فرهنگی وقتی به وجود می آید که تغییرات هویتی و ارزشی خارج از مرزهای مقبول جامعه رخ دهد.) تعارض فرهنگی گاهی از درون جامعه به وجود می آید مثلاً فرد یا افرادی عقاید جدیدی متفاوت با عقاید اساسی جامعه ارایه کنند و گاهی تعارض ناشی از ارتباط با دیگر جوامع است و در ارتباطات اجتماعی بین جوامع، عقایدی از دیگر کشورها وارد می شود و با عقاید اساسی جامعه تعارض ایجاد می کند.

سوالات درس دهم :

- ۱- **هویت های اجتماعی جدید (اکتسابی) چگونه شکل می گیرند؟** انسان ها پس از تولد و پذیرش هویت انتسابی خود به گونه ای فعال با محیط اجتماعی برخورد می کنند و به هویت اجتماعی اکتسابی دست می یابند.

۲- چگونه افراد به موقعیت های اجتماعی نوین دست می یابند؟ با کسب هویت های اجتماعی جدید به موقعیت های اجتماعی نوین دست می یابند.

۳- **تحرك اجتماعی را تعريف كنيد:** جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر

۴- **انواع تحرك اجتماعی را توضیح دهید و مثال بزنید:** - تحرك اجتماعی صعودی: باشغل جدید فرد از موقعیت اجتماعی خود بالاتر رود مثلا مدیر یک بخش مدیر کل شود. - تحرك اجتماعی نزولی: باشغل جدید موقعیت اجتماعی فرد پایین تر رود مثلا مدیر اداره از مدیریت عزل شود و به صورت کارمند عادی به کار ادامه دهد. - تحرك افقی: باشغل جدید موقعیت اجتماعی فرد تغییر نکند مثلا کارمندی از یک بخش اداره به بخش دیگری انتقال پیدا کند.

۵- **تحرك اجتماعی درون نسلی و تحرك اجتماعی میان نسلی را با ذکر مثال توضیح دهید.** وقتی فردی در طول زندگی و فعالیت شغلی اش موقعیت اجتماعی اش تغییر کند تحرك اجتماعی درون نسلی داشته است. مثلا تا ۴ سال پیش کارمند بوده الان مدیر کل شده. وقتی موقعیت اجتماعی بین دو نسل تغییر کند تحرك اجتماعی میان نسلی است مثلا پدرش کارمند بوده ولی خودش مدیر کل شده است.

۶- **موقعیت اجتماعی افراد به جز شغل، تابع چه ملاک ها و عوامل دیگری می تواند قرار گیرد؟ علم، ایمان، تقوا، هنر، احترام، نوآوری و خلاقیت، ارتباطات اجتماعی و...**

۷- **آیا افراد در جهانی که زندگی می کنند، می توانند هر نوع هویت اجتماعی را به دست بیاورند؟ مثال بزنید:** خیر تحرك اجتماعی در جوامع مختلف وابسته به فرصت هایی است که جامعه در اختیار افراد قرار می دهد. مثلا معلولان جسمی در برخی از مشاغل نمی توانند فعالیت کنند. در ایران زنان نمی توانند قاضی یا رییس جمهور شوند.

۸- **بر چه اساسی جوامع برخی از تغییرات هویتی را تشویق و برخی را منع می نمایند؟** به تناسب عقاید و ارزش هایی که دارند، برخی تغییرات و تحركات اجتماعی را تشویق و برخی دیگر را منع می نمایند.

۹- **منظور از فرصت های هویتی چیست؟ مثال بزنید.** هر جامعه متناسب با عقاید و ارزش هایی که دارد برخی تغییرات هویتی و تحركات اجتماعی را برای عده ای تشویق می کند و مجاز می داند مثلا جامعه ای که بر اساس ارزش های نژادی شکل گرفته صرفا برای یک نژاد خاص امکان تحرك اجتماعی صعودی فراهم می آورد و یا در جهان سکولار فعالیت هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند منع می شوند.

۱۰- **فرصت های هویتی در جامعه ای که بر اساس ارزش های نژادی شکل گرفته است چگونه است؟** صرفا برای یک نژاد خاص امکان تحرك اجتماعی صعودی فراهم می آورد.

۱۱- **فرصت های هویتی در جامعه ای که مناسبات و روابط آن بر مدار ارزش های اقتصادی شکل می گیرد چگونه است؟** تحركات اجتماعی صعودی راتنها برای کسانی ممکن می سازد که منابع ثروت را در اختیار دارند.

۱۲- **فرصت های هویتی برای تحركات اجتماعی در جامعه ای که بر مدار ارزش های دنیوی و این جهانی شکل گرفته است چگونه است؟** تحركات اجتماعی را در محدوده ی همان ارزش ها به رسمیت می شناسد.

۱۳- **در چه جوامعی امکان رای دادن به قوانین معنوی والهی وجود ندارد؟** جوامع سکولار و دنیوی

۱۴- در جوامع سکولار کدام فعالیت ها منع می شوند؟ فعالیت هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند. مثلا استفاده از حجاب در اماکن عمومی.

۱۵- چرا در جوامع سکولار و دنیوی امکان رای دادن به قوانین معنوی والهی وجود ندارد؟ چون در این جهان فعالیت هایی که هویت دینی افراد را آشکار کند منع می شوند.

۱۶- در جهان دینی و معنوی کدام هویت ها به رسمیت شناخته نمی شوند؟ هویت هایی که ابعاد متعالی والهی انسان رانفی کنند

۱۷- جامعه آپارتاید چگونه جامعه ای است؟ جامعه ای است که بر ارزش های تبعیض نژادی بین سیاهان و سفیدپوستان در کشور آفریقای جنوبی شکل گرفته بود. بسیاری از فرصت های هویتی اجتماعی و شغلی و امکانات اجتماعی و اقتصادی صرفا در اختیار سفیدپوستان قرار داشت. این نظام پس از مبارزات طولانی در سال ۱۹۹۱ کنار گذاشته شد.

۱۸- عبارت رئیس جمهور امریکا " مردم الجزایر نیاز به دموکراسی کنترل شده دارند" نشان دهنده ی چیست ؟ جامعه الجزایر باید همچنان هویت سکولار خود را حفظ کنند و در جامعه ی سکولار هویت دینی و نظام سیاسی دینی نباید جایگاهی داشته باشد.

۱۹- در چه صورتی تغییرات هویتی مورد تشویق قرار می گیرند؟ چرا؟ مثال بزنید. در صورتی که تغییرات هویتی و هویت جمعی در چارچوب عقاید و ارزش های اجتماعی کلان جامعه باشد. چون می تواند مستلزم گسترش و توسعه ی فرهنگ اجتماعی باشد. مثلا فردی که در یکی از عرصه های اجتماعی دست به نوآوری می زند و از این طریق موقعیت اجتماعی خود و بخشی از افراد جامعه را ارتقاء می بخشد. (یعنی کارآفرینی)

۲۰- در چه صورتی تعارضات فرهنگی در جامعه به وجود می آید؟ اگر تغییرات هویتی از مرزهای مورد قبول یک فرهنگ فراتر رود و با شیوه هایی از زندگی و عقاید و ارزش های مقبول جامعه تقابل داشته باشد به تعارض فرهنگی منجر می شود.

۲۱- تعارضات فرهنگی چه پیامدهایی به همراه دارد؟ اضطراب و نگرانی های اجتماعی فراوان

۲۲- اگر تغییرات هویتی مطابق عقاید و ارزش های جامعه نباشد و فراتر از فرصت هایی باشد که در یک جهان اجتماعی

وجود داد. چه اتفاقی می افتد؟ جامعه دچار تعارضات فرهنگی، اضطراب و نگرانی های اجتماعی فراوان می شود.

۲۳- علل تعارضات فرهنگی در جامعه چیست ؟ مثال بزنید. ۱- علل درونی: به نوآوری ها و فعالیت های افرادی که درون

فرهنگ اجتماعی حضور دارند مثلا تعارض فرهنگی پیامبر با جامعه مشرک عرب ۲- علل بیرونی: تاثیرپذیری از فرهنگ های دیگر جوامع. مثلا بهار عرب در حال حاضر (جنبش های اخیر برخی از کشورهای عربی) یا مشروطه خواهی ایرانیان در دوره قاجار.

۲۴- آیا هر نوع از ابداع و نوآوری و یا هر نوع مواجهه و اقتباس از فرهنگ های دیگر به تعارضات فرهنگی منجر می شود ؟ مثال بزنید. خیر استفاده از وقت شناسی یا شیوه رانندگی غرب یا علم آموزی، اخذ فناوری، تشکیل مجلس که اقتباس کرده ایم باعث تعارضات فرهنگی نمی شود ولی ورود اینترنت و چت شبکه های ماهواره ای می تواند باعث تعارضات فرهنگی شود

خلاصه درس یازدهم :

هویت اجتماعی : شناختی که ما از موقعیت اجتماعی، جایگاه اجتماعی، نقش هایمان، انتظارات و حقوق مان در جامعه و گروه های اجتماعی داریم. هویت اجتماعی ما را تشکیل می دهد. هویت فرهنگی: شناختی که از عقاید، باورها و ارزش های اجتماعی جامعه ی خود داریم. هویت فرهنگی ما را تشکیل می دهد. جهان اجتماعی برای تداوم خود اعتقادات، ارزش ها و فرهنگ (شیوه زندگی) خود را به فرد آموزش می دهد، تا فرد با موقعیت اجتماعی و تکالیف و حقوقش آشنا شود و مشارکت اجتماعی پیدا کند. جامعه با آموزش های خود به ما کمک می کند تا هویت اجتماعی و هویت فرهنگی کسب کنیم. هویت فرهنگی جهان اجتماعی بر اساس عقاید و ارزش های اجتماعی شکل می گیرد.

نقش های اجتماعی هویت اجتماعی افرادی را می سازند. با عضویت در جهان های اجتماعی دارای هویت اجتماعی می شویم. البته توان نقد و تحلیل و خروج از یک جهان اجتماعی و ورود به جهان اجتماعی دیگری را داریم.

هویت جهان اجتماعی به فرهنگش می باشد. (هویت اجتماعی و هویت فرهنگی دو روی یک سکه اند. هویت اجتماعی افراد، هویت فرهنگی را تحت تاثیر قرار می دهد و هویت فرهنگی، هویت اجتماعی افراد را تحت تاثیر قرار می دهد). نقش ها هنجارها نقش سازند. نقش ها، ارزش سازند و ارزش ها نقش سازند.

هویت فرهنگی جهان اجتماعی گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی در پرتو هویت فرهنگی جهان اجتماعی شکل می گیرد. مثلاً یک پدر ایرانی مسلمان نقش پدری اش متناسب با فرهنگ ایران و اسلام شکل می گیرد و اجرا می شود. یک پدر غربی متناسب با فرهنگ غرب نقش خود را ایفا می کند. چارچوب هویت اجتماعی در قالب هویت فرهنگ سازماندهی می شود.

هویت فرهنگی فرصت شکل گیری هویت های اجتماعی (شغلی، خانوادگی، علمی و...) متناسب با خود را فراهم می کند و گاهی در برابر این شکل گیری مقاومت می کند. (چون آن را با عقاید اساسی خود ناسازگار می بیند).

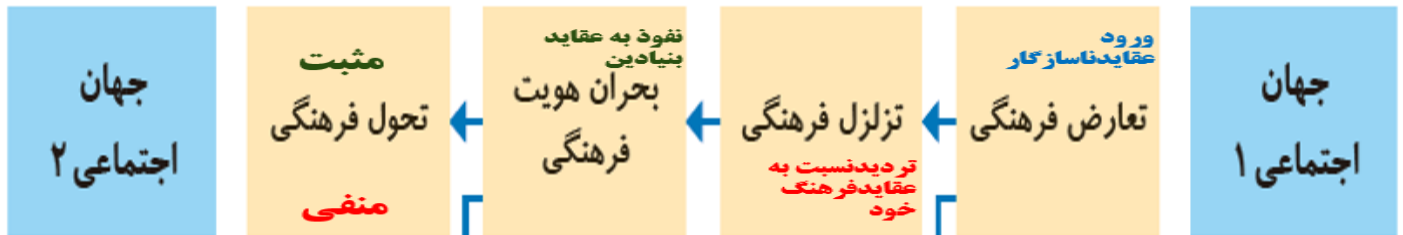
تازمانی عقاید و ارزش های جهان اجتماعی نزد اعضا با اهمیت و با اعتبار باشد هویت فرهنگی آن جهان دوام خواهد داشت.

تحول فرهنگی : به تغییرات اساسی در جهان اجتماعی که هویت جهان اجتماعی را متحول می کند و یک جامعه را به یک جامعه دیگر تبدیل کند. جامعه به فرهنگش زنده است. اگر فرهنگ یک جامعه کامل عوض شود می گوئیم آن جامعه تبدیل به جامعه ی دیگری شده و دچار تحول شده است.

تزلزل فرهنگی : جهان اجتماعی نمی تواند کنش های اجتماعی را بر اساس عقاید و ارزش های خود سامان دهد و از آنها دفاع کند. ثبات ارزش ها و هنجار در زندگی مردم از دست می رود.

وقتی بی ثباتی رفتارها و هنجارها گسترده شود و به لایه های عمیق وارد شود و امکان حفظ فرهنگ نباشد، جامعه دچار بحران هویت می شود.

فرایند تحولات هویتی جهان اجتماعی

ورود عقاید ناسازگار با عقاید اصلی یک جامعه موجب به وجود آمدن تعارض فرهنگی می شود و وقتی تردید نسبت به عقاید فرهنگ خودی به وجود آید تزلزل فرهنگی به وجود می آید و اگر تزلزل ادامه یابد و عقاید جدیدی که با تعارض ورود پیدا کرده به عقاید اساسی جامعه نفوذ کند جامعه دچار بحران هویت می شود و اگر این بحران هویت بر طرف نشود جامعه دچار تحول و تبدیل فرهنگی می شود یعنی جامعه به جامعه ای دیگر و فرهنگی دیگر تبدیل می شود.

حرکت از فرهنگ باطل به سوی حق: تحول فرهنگی مثبت (جاهلی به نبوی) - حرکت از فرهنگ حق به سوی باطل: تحول فرهنگی منفی (نبوی به اموی) - علل درونی تحولات فرهنگی: کاستی و بن بست های درونی که مانع پاسخگویی به نیازهای جسمانی و معنوی انسان ها باشد. (مرگ جهان اجتماعی) - نتیجه مرگ جهان اجتماعی: پوچ انگاری، از بین رفتن نشاط اجتماعی، یاس، ناامیدی و خودکشی و... - دلیل بازاندیشی بنیان های عقیدتی و ارزشی توسط متفکران اجتماعی: کاستی و خلاء معنوی جامعه - دلیل تشویق از عبور از مرزهای هویت فرهنگی: خلاء و کاستی های معنوی است.

سوالات درس یازدهم:

- ۱- **هویت فرهنگی جامعه چگونه و بر چه مداری شکل می گیرد؟** بر مدار عقاید و ارزش های اجتماعی مشترک در جامعه شکل می گیرد. یعنی بر مدار ارزشهای پذیرفته شده و به رسمیت شناخته شده جامعه
- ۲- **هویت اجتماعی افراد محصول چیست؟** محصول عضویت افراد در گروه های اجتماعی است. ما با پذیرش نقش ها در گروه های مختلف اجتماعی دارای هویت اجتماعی می شویم.
- ۳- **هویت فرهنگی جامعه با هویت اجتماعی آن جامعه چه ارتباطی دارد؟** هویت اجتماعی جامعه در پرتو هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد. اگر هویت های اجتماعی افراد با عقاید و ارزشهای هویت فرهنگی ناسازگار باشد در مقابل آن مقاومت صورت می گیرد. به تناسب هر نهاد اجتماعی یک هویت اجتماعی شکل می گیرد مثلاً هویت شغلی، هویت خانوادگی، هویت ایرانی، هویت شهرضایی و...
- ۴- **هویت جهان اجتماعی چیست و چه تفاوتی با هویت اجتماعی افراد دارد؟** هویت جهان اجتماعی مجموعه ای از عقاید، ارزش ها و باورهای (فرهنگ) است که مبنای شکل گیری هویت اجتماعی افراد است. به عبارت دیگر هویت اجتماعی افراد بر اساس هویت فرهنگی جامعه شکل می گیرد. وظایف و تکالیف هر نقش اجتماعی (هویت اجتماعی) در قالب

فرهنگ (ارزش ها و عقاید) آن جامعه تعریف و اجرامی شود. هویت اجتماعی افراد جنبه عملی (بیرونی) هویت است و هویت جهان اجتماعی جنبه ذهنی و فرهنگی هویت است.

۵- **هویت فرهنگی تا چه زمانی دوام می آورد؟** تازمانی که عقاید و ارزشهای مربوط به آن مورد پذیرش افراد جامعه و برای آنها مهم باشند.

۶- **در چه صورتی هویت فرهنگی دچار چالش می شود؟** هرگاه عقاید و ارزش ها در جامعه اهمیت و اعتبار خود را از دست بدهند.

۷- **آیا هویت فرهنگی جامعه می تواند مستقل از هویت اجتماعی افراد وجود داشته باشد؟** خیر هویت فرهنگی اجازه شکل گیری هویت اجتماعی را می دهد جامعه بدون فرهنگ معنادار و نمی تواند شکل بگیرد. هویت فرهنگی بستری هویت اجتماعی است. نقش ها در پرتو ارزش ها شکل می گیرند.

۸- **منظور از تحول فرهنگی چیست؟** تغییرات در لایه های عمیق فرهنگ جهان اجتماعی که موجب می شود هویت جهان اجتماعی متحول و دگرگون شود.

۹- **جهان اجتماعی چگونه دچار تحولات فرهنگی می شود؟** با ایجاد تغییرات عمیق و بنیادین در معانی اساسی یک جهان اجتماعی

۱۰- **منظور از تزلزل فرهنگی چیست؟** شیوه زندگی مردم با عقاید و ارزش های اجتماعی فرهنگ سازگار شود و فرهنگ نتواند رفتارهای اجتماعی را با این ارزش ها سازمان بخشد و بین ارزش ها و عقاید فرهنگی و شیوه زندگی تعارض ایجاد شود. به عبارت دیگر عقاید و ارزشها ثابت و استقرار خود را در متن فرهنگ از دست بدهند.

۱۱- **چرا تزلزل فرهنگی با بحران هویت همراه می شود؟** چون بحران هویت در جایی به وجود می آید که جامعه توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزشهای اجتماعی خود را نداشته باشد.

۱۲- **چگونه بحران هویتی منجر به تحولات فرهنگی می شود؟** با تغییر هویت جامعه، تغییرات اجتماعی از محدوده ی تغییرات سطحی درون فرهنگ جامعه خارج می شود و به لایه های عمیق وارد می شود و فرهنگ دچار تحول می شود. یعنی ارزشها و عقاید فرهنگی جامعه جایگاه خود را از دست می دهند و جای خود را به عقاید و ارزش های دیگر می دهند.

۱۳- **آیا هر تعارض فرهنگی به تحول هویت فرهنگی جهان اجتماعی می انجامد؟** خیر اگر تغییرات فرهنگی عمیق و طولانی و پایدار و خارج از چارچوب پذیرفته شده باشد فرهنگ متحول می شود.

۱۴- **آثار تعارضات و تحولات فرهنگی ناگهانی هستند؟** خیر به تدریج تغییرات فرهنگی به لایه های عمیق فرهنگ سرایت می کنند.

۱۵- **در چه صورتی تحولات فرهنگی مثبت است؟ مثال بزنید:** اگر فرهنگ متحول شده باطل بوده باشد و از باطل به سوی حق رفته باشد تحول مثبت است مانند تحول جامعه جاهلی عصر پیامبر که به سوی جامعه نبوی حرکت نمود.

۱۶- **در چه صورتی تحولات فرهنگی منفی است؟ مثال بزنید:** اگر فرهنگی که رسمیت و اعتبار اجتماعی خود را از دست داده از حق به سوی باطل رفته باشد دچار تحول منفی شده است مانند جامعه نبوی که به جامعه اموی تبدیل شد.

- ۱۷- **تزلزل فرهنگی با تعارض فرهنگی چه تفاوتی دارد؟** تزلزل فرهنگ را نابودمی کند ولی تعارض ممکن است جنبه مثبت داشته باشد. در تعارض فرهنگی مبانی ارزشی فعال است و در حال برخورد و دفاع است اما در تزلزل فرهنگی مبانی ارزشی سست شده و قدرت دفاع را از دست داده است. البته تعارض منفی منجر به تزلزل فرهنگی می شود.
- ۱۸- **آیا تعارض فرهنگی به تزلزل فرهنگی می انجامد؟** تعارض منفی منجر به تزلزل فرهنگی می شود. تعارض مثبت فرهنگی موجب تقویت فرهنگ می شود.
- ۱۹- **علل تحولات فرهنگی چیست؟** ۱- علل درونی: مربوط به کاستی ها و بن بست های درون فرهنگ است یا ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد درون فرهنگ ۲- علل بیرونی: مربوط به ارتباطات بین فرهنگ هاست.
- ۲۰- **در چه صورتی فرهنگی دچار مرگ طبیعی می شود؟** فرهنگی به سبب به کارگیری تمامی ظرفیت های خود با هویت جسمانی و معنوی افراد اصطکاک پیدا کند و از پاسخ به نیازهای طبیعی و جسمانی (فطری و معنوی) آنها بازماند.
- ۲۱- **در چه صورتی فرهنگی با بحران های زیست محیطی، اقتصادی و معیشتی به بن بست می رسد؟**
جواب: فرهنگی که نتواند نیازهای جسمانی و طبیعی مردم خود را سازمان دهد.
- ۲۲- **در چه صورتی فرهنگی موجب یاس، ناامیدی، پوچ انگاری و خودکشی افراد می شود؟**
در صورتی که فرهنگی نتواند پاسخ های مناسب درباره وجود آدمیان و معنای زندگی به افراد خود بدهد و افراد را نسبت به مرگ و زندگی دچار شکاکیت و پوچی کند.
- ۲۳- **در چه صورتی متفکران اجتماعی به عبور از مرزهای هویت فرهنگی تشویق می شوند؟** کاستی و خلا معنوی عقاید و ارزش های فرهنگ موجب بازاندیشی متفکرین می شود.
- ۲۴- **دلیل بازاندیشی درباره بنیان های عقیدتی جهان اجتماعی توسط متفکران اجتماعی چیست؟**
کاستی ها و خلا معنوی که نشاط زندگی افراد جامعه را از بین می برد و ناامیدی و یاس ایجاد می کند.
- ۲۵- **در چه صورتی بحران هویت در سطح افراد، به بحران هویت در سطح جهان اجتماعی می انجامد؟** در صورتی که بحران هویت اجتماعی موجب از دست رفتن اعتبار عقاید و ارزش ها در جامعه شود و فراگیر و عمیق باشد. یعنی بابه هم خوردن هویت اجتماعی افراد هویت جهان اجتماعی برهم بخورد.
- ۲۶- **در چه صورتی بحران هویت افراد و خانواده ها به بحران هویت در نهاد خانواده منجر می شود؟** در صورتی که عقاید و ارزش های نهاد خانواده (هویت فرهنگی خانواده ها) اهمیت، اعتبار و دوام خود را از دست بدهند و جنبه فراگیر داشته باشد.

خلاصه درس دوازدهم:

جوامع با یکدیگر در ارتباط هستند و این ارتباط گاهی موجب تحول هویت فرهنگی یک جامعه می شود. جوامع به سه صورت با یکدیگر ارتباط برقرار می کنند: ۱- روابط جهان های اجتماعی، گاهی در محدوده ی هنجارها و نمادها یا در شیوه

زندگی است. در صورتی روابط اجتماعی موجب فراهم کردن زمینه گسترش و پیشرفت می شوند که جهان اجتماعی عقاید، آرمان ها و ارزش های خود را حفظ کنند ولی در صورت لزوم در محدوده ی هنجارها و شیوه زندگی، عناصری را از جهان اجتماعی دیگر بگیرند مانند (تعامل جهان اسلام با فرهنگ یونان و روم در سده های نخستین) اخذ عناصر عقلی، آثار فلسفی، پزشکی، ریاضی و نجوم یا: (رویارویی غرب طی جنگ های صلیبی با فرهنگ اسلام) ۲- در سطح عقاید، آرمان ها و ارزش های اجتماعی است. لایه های عمیق دو فرهنگ بایکدیگر تماس دارند. دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آنها سرایت می کند. و به مرور موجب تحولات هویتی آن فرهنگ ها می شود. مانند رویارویی فرهنگ اعراب مسلمان با ایرانیان باستان، مصر ۳- تحولات فرهنگی، مبهوت و مقهور جهان اجتماعی دیگر شدن، از دست دادن خلاقیت درگزینش عناصر فرهنگی دیگران، فرهنگ خود را باختن، خودباختگی، تقلیدی عمل کردن در عناصر فرهنگی بدون تحقیق، قطع ارتباط با تاریخ خود، ناتوانی در تداوم و گسترش فرهنگ خود، ناتوانی در ملحق شدن به فرهنگ جهان اجتماعی دیگر، ناتوانی در داد و ستد فرهنگی (از اینجا رانده و از آنجا مانده)

اثرات خودباختگی فرهنگی: ۱- به روش تقلیدی عمل می کند. ۲- ارتباطش را با فرهنگ و تاریخ خود از دست می دهد ۳- نمی تواند فرهنگ گذشته خود را تداوم دهد. ۴- نمی تواند گذشته فرهنگی خود را کند و از آن بگذرد. ۵- نمی تواند به فرهنگی که در برابر آن مبهوت شده ملحق شود.

غرب زدگی: خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر جهان غرب

از خودبیگانگی یعنی با خود غریبه شدن و فراموش کردن خود. از خودبیگانگی فرهنگی یعنی فراموش کردن فرهنگ خود، که به دو صورت وجود دارد. ۱- از خودبیگانگی تاریخی: فراموش کردن تاریخ و هویت فرهنگی در مواجهه با جهان های دیگر ۲- از خودبیگانگی فطری (حقیقی): عقاید و ارزش های یک جهان اجتماعی غیر حق، مانع از آشنایی افراد جامعه با حقیقت انسان و جهان می گردد. پیامدهای از خودبیگانگی حقیقی (فطری) ۱- نمی گذارند انسان به تفسیر و شناخت صحیح از عالم و آدم نایل شوند. ۲- انسان ها از حقیقت خود و حقیقت هستی دور می مانند. ۳- جهان را سرابی از حقیقت معرفی می کند. ۴- فطرت آدمی را به آرامش نمی رساند و به تشویش گرفتاری می کند. ۵- انسان را به عصیان و اعتراض وامی دارد.

از دیدگاه قرآن، انسان چگونه به شناخت حقیقت می رسد؟ نگاه توحیدی به خود و جهان، فراموش نکردن خداوند، توجه به آیات و نشانه های خداوند، دوری از فرهنگ مشرکانه اساطیری، جهان اجتماعی دنیوی

INSTAGRAM : FARA_HOOSH99

سوالات درس دوازدهم:

WEB : FARAHOOSH99.IR

۱- انواع ارتباطات بین فرهنگی را توضیح دهید و مثال بزنید: جواب: ۱- ارتباط بین دو فرهنگ در محدوده هنجارها

و شیوه های زندگی (لایه های سطحی دو فرهنگ تماس بایکدیگر دارند و در عقاید اصلی خود استوار باقی می مانند) مانند

ارتباط جهان اسلام با فرهنگ یونان و روم در سده های نخستین رویارویی دو فرهنگ ۲ - ارتباط بین دو فرهنگ

در محدوده ارزش ها و آرمان های اجتماعی (لایه های عمیق دوفرنهنگ بایکدیگرتماس دارند و دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آنها سرایت می کند و به مرور موجب تحولات هویتی آن فرهنگ ها می شود) مانند رویارویی فرهنگ اعراب مسلمان با ایرانیان باستان ۳- در رویارویی دوفرنهنگ یکی از آنها کاملاً مقهور و تسلیم فرهنگ دیگر می شود و خلاقیت و فعالیت خود را از دست می دهد و دچار خود باختگی می شود .) مانند جوامع غرب زده در برابر غرب

۲- در چه صورتی ارتباط جهان های اجتماعی به تحولات فرهنگی منجر می شود؟ در صورتی که

دادوستد و نفوذ فرهنگی به لایه های عمیق فرهنگ سرایت کند و فرهنگ را دچار تغییرات بنیادین کند.

۳- در چه صورتی روابط اجتماعی موجب فراهم کردن زمینه گسترش و پیشرفت جهان اجتماعی می

شود؟ اگر جهان اجتماعی با حفظ عقاید، آرمان ها و ارزش های خود، با جهان های اجتماعی دیگر تعامل و دادوستد داشته

باشد و در محدوده ی هنجارها و شیوه ی زندگی ، عناصری را از جهان اجتماعی دیگر بگیرد و در صورت لزوم ، تغییرات لازم

را در آنها پدید آورد. مانند مواجهه جهان اسلام با جهان یونان و روم باستان

۴- مواجهه جهان اسلام با دیگر فرهنگ ها چگونه بود؟ در چه سطحی ارتباط فرهنگی داشتند؟ جواب: جهان

اسلام با حفظ اصول خود به تعامل با آنها پرداخت و عناصر سازگار با اصول خود را از آن فرهنگ ها اخذ کرد و در صورت نیاز

به بازسازی آنها پرداخت. ارتباط در محدوده ی هنجارها بود و عقاید و ارزش های خود را حفظ کرد.

۵- چگونه ارتباطات فرهنگی منجر به تحولات فرهنگی می شود؟ مثال بزنید. جواب: هرگاه در تعاملات فرهنگی

یک فرهنگ بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و دادوستد فرهنگی به لایه های عمیق آن سرایت کند و به مرور به عقاید

خود پشت کند و عقاید فرهنگ دیگر را بپذیرد و به فرهنگ دیگر ملحق شود دچار تحولات فرهنگی می شود. مثال: جهان

غرب در طی جنگ های صلیبی پس از رویارویی با فرهنگ اسلامی دچار تحولات هویتی شد.

۶- در چه صورتی فرهنگی به فرهنگ دیگر ملحق می شود؟ جواب: در صورتی که ارزش ها و عقاید فرهنگ

دیگر را بپذیرد و به ارزش های خود پشت کند . مثلاً فرهنگ هایی که با مواجهه با جهان اسلام عقاید توحیدی را پذیرفتند و به

هویت اسلامی ملحق شدند.

۷- چگونه ارتباطات فرهنگی منجر به هویت جدید می شود؟ جواب: اگر فرهنگی از مسیر ابداعات و نوآوری های

درونی عبور کند هویت جدیدی مناسب با آن نوآوری ها به دست می آورد . مثلاً جهان غرب پس از رویارویی با فرهنگ

اسلامی از ارزش های مسیحیت عبور کرد و به ارزش های سکولار روی آورد.

۸- جهان غرب در قرون وسطی پس از مواجهه با فرهنگ اسلامی کدام بخش را پذیرفت و کدام بخش را

نپذیرفت؟ اعتقادات اصلی جهان اسلام مانند توحید (عدم تثلیث) را نپذیرفت ولی موسیقی و مبانای پزشکی را پذیرفت .

۹- خود باختگی فرهنگی چیست ؟ جامعه خود باخته چه ویژگی هایی دارد؟ جواب: ۱- افراد آن جامعه مبهوت و مقهور

جامعه دیگر شده اند ۲- حالت فعال در گزینش عناصر فرهنگی دیگران را از دست داده اند ۳- عناصر فرهنگی دیگران را بدون

تحقیق و تقلیدوار فرامی گیرند ۴- ارتباطشان را با فرهنگ و تاریخ خودشان از دست داده اند ۵- امکان تداوم و بسط فرهنگ

گذشته خود را ندارد و حتی توان عبور از فرهنگ گذشته را هم ندارد. ۶- نمی تواند به فرهنگی که مقهور آن شده ملحق شود.

- ۱۰- چرا خودباختگی فرهنگی یک آسیب عمیق فرهنگی است؟ جواب: چون مانع تعامل و دادوستد فرهنگی می شود.
- ۱۱- در چه صورتی فرهنگ به دادوستد و تعامل فرهنگی می پردازد؟ جواب: در صورتی که افراد متعلق به آن فرهنگ به گونه ای فعال بر اساس نیازها و مسایل درون فرهنگی با فرهنگ دیگر رویارو شوند.
- ۱۲- غرب زدگی چیست؟ جواب: خودباختگی جوامع غیر غربی در برابر فرهنگ غرب و مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی برتر غرب شدن.
- ۱۳- انواع تحولات فرهنگی رابه اختصاریان کنید: ۱- کاملاً ارزش ها و عقاید جهان اجتماعی دیگر را می پذیرد. مانند مصر و تمدن های شمال آفریقا که اسلام و عربیت را پذیرفتند. ۲- بخش هایی از ارزش و عقاید جهان اجتماعی دیگر را پذیرفتند و از بخش هایی از ارزش های خود عبور کردند مانند اروپایان بعد از جنگ ای صلیبی ۳- خودباختگی فرهنگی که مقهور فرهنگ جهان اجتماعی دیگر شدند و نتوانستند به فرهنگ دیگر ملحق شوند و نه از مرزهای فرهنگی خود عبور کنند و فرهنگ جدیدی بسازند.
- ۱۴- جوامع غرب زده برای دست یابی به تعامل با جهان غرب باید چه مسیری رابه پیمایند؟ تعامل سازنده با تکیه و آگاهی نسبت به فرهنگ خود و مرعوب نشدن در برابر غرب. یعنی به جای فرصت دادن به تهاجم فرهنگی غرب، با غرب به مبادله فرهنگی پردازند و ارتباط فرهنگی آنها یک سویه نباشد. خودباوری، بازگشت به خویش، شناخت میراث فرهنگی خود، شناخت نیازهای مادی و معنوی خود
- ۱۵- جهان اجتماعی چگونه از خود بیگانه می شود؟ وقتی تحت تاثیر فرهنگ جهان اجتماعی دیگر از گذشته فرهنگی خود جدا می شود و نمی تواند افراد جامعه خود را با حقیقت انسان و جهان آشنا و سازگار کند.
- ۱۶- انواع خود بیگانگی فرهنگی (خودباختگی فرهنگی) را نام ببرید.؟ جواب: ۱- خود بیگانگی تاریخی ۲- خود بیگانگی فطری و حقیقی
- ۱۷- منظور از خود بیگانگی تاریخی چیست؟ جواب: یک جامعه در مواجهه با دیگر فرهنگ ها، فرهنگ تاریخی و هویت خود را فراموش کنند.
- ۱۸- منظور از خود بیگانگی فطری (حقیقی) چیست؟ جواب: عقاید و ارزش های یک جامعه مانع آشنایی درست افراد جامعه با انسان و جهان گردند و نگذارند که انسانها به تفسیر و شناختی صحیح از عالم و آدم نایل شوند.
- ۱۹- از خود بیگانگی فرهنگی چه پیامدها و ویژگی هایی دارد؟ جواب: ۱- نمی گذارند انسان به تفسیر و شناخت صحیح از عالم و آدم نایل شوند. ۲- انسانها از حقیقت خود و حقیقت هستی دور می مانند ۳- جهان را سرایی از حقیقت معرفی می کند ۴- فطرت آدمی رابه آرامش نمی رساند و به تشویش گرفتاری می کند. ۵- انسان رابه عصیان و اعتراض وامی دارد.
- ۲۰- بر اساس نگاه قرآن، چگونه انسان به شناخت حقیقت می رسد؟ جواب: بانگاهی توحیدی به انسان و جهان بنگرد.

۲۱- **دلیل فراموشی انسان از خود از نگاه قرآن چیست؟** فراموش کردن خداوند. کسی که خدا را فراموش کند خودش را فراموش می کند.

۲۲- **کدام فرهنگ انسان را به حقیقت می رساند؟** جواب: فرهنگ توحیدی که انسان را با خود و جهان هستی آشنا می کند و تمام جهان را آیات و نشانه های خداوند می یابد و انسان را انیس و هم نشین خداوند می کند.

۲۳- **کدام فرهنگ ها موجب از خودیگانی فرهنگی انسان ها می شوند؟** جواب: ۱- فرهنگ های مشرکانه اساطیری، ۲- فرهنگ های سکولار و دنیوی

۲۴- **از خودیگانی تاریخی با از خودیگانی فطری (حقیقی) چه ارتباطی دارد؟ یعنی آیا اگر جهان اجتماعی به یکی از خودیگانی دچار شود ناگزیر به دیگری هم مبتلا می شود؟ یا آیمکن است جامعه ای در یک معنا از خودیگانه نباشد ولی در معنای دیگر از خودیگانه باشد؟** تاریخ هویت اجتماعی انسان ها ریشه در حقیقت جویی و هویت عالم دارد. بنابراین گم کردن حقیقت انسان و جهان آفرینش با گم کردن تاریخ هویت اجتماعی انسان ها همراه و مرتبط است. یعنی تاریخ بشریت، تاریخ حقیقت جویی و فطرت جویی است و فراموشی هر یک به فراموشی دیگری منجر می شود.

خلاصه درس سیزدهم:

گروه ها، اقوام، ملت ها و امت ها خودشان را با ویژگی های سرزمین، تاریخ، جمعیت، اقتصاد، سیاست و فرهنگ و... می شناسند و می شناسانند. (هویت ملی) - هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام: هویتی توحیدی و دینی و در مواردی آمیخته با اساطیر (هویت ایرانی در قالب آیین زرتشت هویتی واحد پیدا کرده بود).

هویت ایرانی پس از اسلام: عناصر مشرکانه و اساطیری هویت خود را کنار گذاشت و به جهان اسلام ملحق شد. فارسی دری زبان سیاسی دربار ایران، زبان دوم جهان اسلام شد. زبان و ادبیات فارسی در مناطق مختلف جهان اسلام از هندوستان، تبت در چین تا آسیای صغیر و شبه جزیره بالکان گسترش یافت. (بابزرگانی چون مولوی و سعدی و حافظ و..)

مواجهه و مقابله جهان اسلام و ایران با هجمه های نظامی و سیاسی سایر اقوام در طول تاریخ: مهاجمان را در خود جذب و هضم کرد. مواجهه مسلمانان با جهان غرب: بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرنگی دچار ساخت.

دیدگاه مستشرقان: هویت فرهنگی جوامع اسلامی سکولار و به ابعاد جغرافیایی و تاریخی محدود است و قالب قوم گرایانه و ناسیونالیستی دارد. (ترک، عرب، فارس) (توحیدی یا حتی اساطیری نیست).

متفکران ایرانی از دهه سی به بعد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب را نقد کردند و آثاری مانند بازگشت به خویش (دکتر شریعتی)، فطرت (شهید مطهری) خدمات متقابل اسلام و ایران، خویشستن الهی (شهید مطهری) غرب زدگی (جلال آل احمد) نوشته شد.

تأثرات انقلاب اسلامی بر هویت ایرانی: بازگشت ایران به اسلام، بلکه بازگشت به خویشن الهی و توحیدی. ایران قلب تپنده بیداری اسلامی شد. اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید ظاهر شد و موجب بازبینی نظریه پردازان غربی در خصوص سکولاریسم شد: تردید در اینکه سکولاریسم سرنوشت مشترک حتمی بشریت است.

هویت اسلامی ایران، تاریخ و جغرافیای خود را در ذیل آسمان معنوی توحید قرارداد و از مرزهای جامعه ایمانی خود تا امروز دفاع می کند.

سوالات درس سیزدهم:

- ۱- هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام چگونه بوده است؟** هویتی دینی آمیخته با اساطیر. اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت های اجتماعی متفاوتی داشته اند در عقاید و ارزش های زرتشت که با آموزه های اساطیری در آمیخته بود هویت فرهنگی واحدی پیدا کردند.
- ۲- هویت ملی با چه ویژگی هایی شناسایی می شوند؟** سرزمین (جغرافیا)، تاریخ، زبان و ادبیات، سیاست، اقتصاد، فرهنگ (هنر، سبک زندگی، معماری، پوشاک و...) جمعیت، مفاخر و قهرمانان و...
- ۳- اسلام چه تاثیری در هویت ایرانی داشته است؟** اسلام عناصر مشرکانه ی اساطیری هویت ایرانی را نپذیرفت و ایرانیان با پذیرش اسلام به تفسیری توحیدی از هویت خود دست یافتند. عقاید و ارزش های توحیدی اسلام، ایران را به جهان اسلام ملحق ساخت و هویت ایرانی به صورت هویت اجتماعی بخشی از جهان اسلام درآمد.
- ۴- فارسی دری چگونه زبانی بود؟** فارسی دری زبان سیاسی دربار و زبان رسمی مشترک اقوام مختلف ایرانیان بود.
- ۵- نقش فارسی دری در جهان اسلام چگونه بود؟** به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی عبور کرد و زبان فرهنگی دوم جهان اسلام شد و مرزهای هند و عثمانی تبت و بالکان و آسیای صغیر را در نوردید و گسترش یافت.
- ۶- مولوی، سعدی و حافظ در گسترش زبان فارسی به عنوان زبان دوم فرهنگی جهان اسلام چه نقشی داشتند؟** این بزرگواران با مفاهیم لطیف عرفانی که مغز جهان اسلام است زبان فارسی را در سطح جهانی گسترش دادند.
- ۷- مواجهه جهان اسلام با هجمه های نظامی و سیاسی دیگر اقوام چگونه بود؟** فرهنگ اسلامی در طی سده های مختلف یا به دفع مهاجمان پرداخت (مانند جنگ های صلیبی) یا آنها را درون خود جذب و هضم کرد (مانند حمله مغول)
- ۸- جهان غرب چه تاثیری در ذهنیت مسلمانان و هویت فرهنگ ایرانی داشته است؟** بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرهنگی دچار ساخت و تصویر تاریخ نگاران و مستشرقین غربی از جامعه اسلامی در جوامع اسلامی و ایرانی رواج داد.
- ۹- برخورد جهان غرب با جهان اسلام چگونه بوده است؟** تجربه جدیدی است که هنوز به پایان نرسیده است و بخش هایی از ذهنیت مسلمانان را به خود باختگی فرهنگی دچار ساخت.